

- Rapport overlegtafel CO₂ heffing → kantelpunt voor klimaat en industrie
 - Concrete beleidsmaatregelen om aan de verduurzaming van de Nederlandse basisindustrie bij te dragen.
 - Toekopdracht was: 3 pakketten in een rapport opstellen als alternatief voor de CO₂ heffing. Borgen → emissiereductie in / vlak na 2030. waarbij 1 pakket → gelijk in 2030.
 - Conclusie → geen alternatief nationaal beleidsinstrument dat de klimaatdoelen binnen bereik brengt en concurrentiepositie niet verslechtert zonder een beroep te doen op extra subsidie middelen.
 - 1 basispakket + 3 pluspakketten.
 - ↳ verschillende voorkeuren.
 - ↳ uitgangspunten + maatregelen die alle deelnemers anderszins van. Niet voldoende om de doelen te halen. keuze is politiek.
 - voorzitter: Caroleen Gehrels. overleg met deelnemers: industrie, natuur & milieu, Urgenda, NRD, ministeries KGG/Financien, NEA 3 onafhankelijke experts op het gebied economie en klimaatbeleid.

Hohe van Dijk → CO₂ heffing voor ETS 1 per 1/1/2026 buiten werking.

- Kantelpunt: nationale keuzes tijdens een industriële transformatie. grootste winstverschil → wat betekent borgen? nationaal bepalen, heffen, naweren? via EU-ETS + CBAM, groene vraagcreatie?
- Feiten en keuzes:
 - wezenlijke bijdrage aan Nederlandse economie. 6 grootste sectoren (onder ETS1) → 3% nationaal product, 1,6% van de banen. 0,8% belasting.
 - uitsluiters per regio → 15-20% lokale werkgelegenheid of 0%.
 - significante uitstoot: sinds 1990 ind. emissies gedaald met 46% maar wat er overblijft is 33% van de nationale emissie. (49% metallurgie (26%) raffinage (23%).
 - 92% → 5 clusters, 8% → cluster 6.
 - beleidsmix NL → ambities van Europese landen.
 - PBL → kans halen industrie doelen → < 5% met huidige beleid.
 - schrappen CO₂ heffing → 0 - 2 Mt ko₂ KEV 2025.

Probleemanalyse: investering als project haalbaar en betaalbaar is. (2)

- betaalbaar: renderend business case + structureel verdienen vermogen. Bijv. meer kosten door berekenen in eind product of subsidie.
 → en dan afhankelijk van concurrenten.

Structureel verdienen vermogen wordt ook beïnvloed door marktovername + structureel stijgende kosten.

- haalbaarheid: technologie, vergunningen, infra.

- Rvo (2025) inventarisatie CO₂ reductieplannen en knelpunten industrie 2025.

→ 8 Mt: financieel. specifieke uitdaging → eerste kunnen zijn de goedkoopste.
→ 7 Mt: infra. ↳ visie LT.
→ 5 Mt: vergunningen.

- concurrentie onderdeel → gesubsidieerde overproductie (China) + hoge energiekosten. Bijlage 9: uiteenzetting Europese handelingsperspectief om onnodige kosten opheffing in de LNG keten te voorkomen.

- CBAM: maakt het mogelijk om meer verduurzamingskosten door te berekenen in de productprijs op de EU markt.
werkt niet perfect vooral cleane / raffinage → mondiale concurrentie.

- ETS 1 prijs te laag om richting 2050 toe te voeren in doorberekening zodat BC rendabel is. Je zou denken dat de markt anticipeert op schaarste maar in de praktijk niet.

- hoge kosten elektriciteit. Markt → niet hoger. nettaarver wel.
→ + 5% per jaar tot 2040. Dus dan 2 of 3x zo hoog als nu.
→ + kale prijzen kunnen stijgen als gas nog lang prijszettelend blijft.
+ mismatch wat (prijs gebodet / prijs geboden).

- Deloitte (2025) raming: versluit tussen kosten fossiel / duurzame in staal, cleane, winstmest, raffinage → 150 mld € / jaar.
↳ niet absorberen via winstmarge of subsidiebudgetten.

Haalbaarheid: extra infra nodig. Knelt voor 7 Mt

3.3 CCS → 1.4 waterstof elec.

wachtend voor vast vermogen voor grootgebouwen bij nationale ③
netbeheerders → 14,5% aanvragen. loopt tot medio jaren 30.
- CCS → vraag + aanbod komen evenwoldende bij elkaar.
bijv. Aramis → 40% van de beoogde volume → AVI's.
evenwoldende JDE++ → niet genoeg gecontracteerde
volume voor FID in 2024.

- Ruimtelijke inpassing → bevoegd gezag → weinig kennis.
- doorlooptijd te lang → 3 tot 5 jaar nodig. Dus in 2025 al
een besluit nodig. los van technisch potentieel + beschikbare
infra. nieuw beleid → 2 jaar nodig. Dus niet eerder dan
1/01/2028 in werking treden → dus niet op tijd

127 projecten → 8 Mt CO₂ in LSO in investeringsbesluit in 2025
of 2026.

* instrumenten: keuzes.

- 1) Focus NL / EU (gelijk speelveld.
(klimaatwet)
- 2) subsidiëren / bepalen / valueren.
- 3) generiek / specifiek (heterogeniteit industrie.
(weeringmarkt)
- 4) 2030-2040.

+ verschillende routes.

Basis pakket: versnellen geplande reductie + breedgedragen
met bij de EU. 3 categorieën: 1) uitrijt op Europa → rechtvaardig
EU klimaatbeleid met oog voor marktcreatie.
2) afspraken gericht op het op orde
brengen van randvoorwaarden
3) budgetneutrale beleidsmaatregelen.
voor nu nodig: - sterk ETSI met behoud van rechten naar
nu in 2040. werkt alleen met CBAM en op termijn groene
vraagcreatie. - alternatieve koolstof lekkage bescherming voor
chemie en raffinerijen. CBAM gaat daar niet werken.
- EU groene vraagcreatie: "de ontbrekende
schakel" → kosten doorberekenen → betaalbaar voor consumenten.
- Intensiveren samenwerking met buurlanden
→ infrastructuur. CCS / waterstof verbindingen.

Vraag 2 Nodig: op orde brengen randvoorwaarden

(4)

de overleestafel is het met elkaar eens dat:

- de rijksoverheid radicale regie gaat voeren over de uitvoering van de energietransitie → één centrale persoon aansluiten om partijen bij elkaar te brengen. oplossen coördinatieproblemen - samenwerken met clustercoördinatoren. belangeloos.
- 2% van de landoppervlakte beschikbaar stellen voor CO₂ reduce vergunningstrajecten afrollen binnen 2 jaar.
- een gez. uitvoeringsplan → beginnen met de RVO top 60 interview.
→ Navi maakt samen met bedrijven een selectie van projecten
→ gebiedsgerichte aanpak → bedrijven die willen mee werken met bijv cluster 6.
- bijeen monitoren → KEV / speelveldtoets.
- energieintensive clusters → eigen visie opstellen richting 2040.

+ verbeteren: bestaande subsidies (bouwflexibiliteit in de budgetten) versterking handhaving energiebesparingsplicht.

* 3 plus pakketten

- pluspakket 1: concurrentievervalsing verbeteren + aanvullende verduurzamingsmaatregelen lostrekken.
SDE++ , gerichte steun blauwe waterstof , additionele coördinatie via vraag aggregatie ⇒ sterke impuls tijdig realiseren CCS. + extra steun voor flex elektrificatie , + cfd's.
+ subsidie voor Tennet voor aanleg net op zee. Dampen netkosten. Compensatie elektriciteitskosten IKC - Cistaf.
(clean industrial deal state aid framework)
- pluspakket 2: primair gericht op lostrekken instrumenten.
met positief effect op concurrentievervalsing.
zelfde als 1 maar: geen subsidie voor tennet
geen dampings kosten.
bij subsidie → voorwaarde: hoe gaat industrie naar netto nul
om IKC te krijgen .
Ouderzeken netcongressen

- plus pakket 3. nationale CO2 beprijzing, terugsluis opbrengsten in verduurzamings subsidies en nationale vraagwaarde.
 pakket ontmoedigt terugstrategieën waarbij door bedrijven niet wordt geïnvesteerd in verduurzaming waar bestaande assets lang worden uitgenut.

opbrengst benchmarkheffing (minder streng dan CO2 beprijzing)
 → ingezet in stimuleringsmaatregelen + verbeteren randvoorwaarden.
 levert 300 mln/jaar op (wordt waarschijnlijk overchoat).
 → er ontstaan winsten en verliezen.

pakket 1: +/- 3,9 mld/jaar. (1,5 is voor tenet)
 pakket 2: 2,2 mld/jaar.
 pakket 3: 0.

→ installaties met hoge emissie intensiteit, laag winstgevendheid, grote e-vraag lopen risico.

effecten.	pakket 1	pakket 2	pakket 3
Klimaatdoelen	halen in 2030 niet aannemelijk is kort na 2030 wel. verduurzaming ipv weglet	2030 > nae. Na 2030 → wel maar lager dan bij 1. hegere subsidies nodig, meer elek. dan niet	aantrekkelijk voor wie profiteert van vraagwaarde brochure - Avia's - SAF, rapt met veel H2 groen. als nog kans op weglet. verduurzaming minder vrij bij vend
Concurrerende positie	grote lasten verlichting is meer subsidies in NL dan in rest van EU	dat en nettaweren minder dan pakket 1 subsidies beter, nettaweren hoger	afhankelijk van welke groep. risico behoud van strategische relevante sectoren & bedrijven.
Budgettaire consequentie	3,9 mld. geen dekking. maar ook ten goede van MKB. risico achterblijven die niet bekundig zijn.	2.2 geen dekking.	geen.
Uitvoerbaarheid	intensivering / aanscherping bestaande instrumenten. is nog niet getoetst op juridische haalbaarheid → doorlooptijd.	Minder instrumenten maar als nog nieuw	lijkt minder complex dan een achterblijversheffing.

bijlagen

① doelen verduurzaming industrie.
RED, EEP, klimaatwetten

⑥

② samenstelling + broeikasemissies industrie.
NEA + CBS data. Directe waarde sectoren.
Rotterdam/Moedghe. → 35% van totaal aantal
emissies onder de heffing.

③ beleidsinstrumenten. beprijzing, normering, subsidiëring,
marktcreatie.

④ kwantificering → uitbetaald, openstaand, begroot.

⑤ internationale vergelijking → info uit spelvertoets.

⑥ ontwikkeling emissies basispad.

⑦ Analyse prijsvorming onder ETS:

①

- * verklaringen lage ETS prijs: combi laag economische conjunctuur + doelbereik andere pakketten. Fit for 55. verplichte delen RED III voor duurzame waterstofgebruik. Directe verplichtingen lucht en zeevaart. Nieuw beleid haaktoe tonnen binnen.
 - subsidie pakketten → innovatiefond / waterstofbank.
 - marktverwachting voor meer steun wordt aangewakkerd door de net zero industry Act, aangekondigde clean industrial deal + Draghi rapport.

- * 2de mogelijke verklaring: markt weegt politieke risico zwaar mee met name na 2030. herziening ETS 1 richtlijn in 2016 maakt dat na 2030 onzeker is.

precedent: re PowerEU voorstel om HSR-rechtelijke verkopen die op het punt stonden geannuleerd te worden.

→ marktpartijen zien uitsstel als afstel. Politieke interventies. handel niet voorbij 5 jaar. Dus tegen de tijd dat einde in zicht is → dan pas hoge prijzen onder mogelijkheid voor doorlooptijd verduurzamings investeringen.

- * 3de verklaring verwachting dat compensatie komt door negatieve emissies (koolstofremoving). 2026 besluit commissie.

* verklaring 4: verwachting dalend productievolume. Al - 20% sinds 2022. ⑦

- ⑨ verdiepende analyse over de gas en elektriciteitsmarkten.
- ⑫ overzicht maatregelen en risico's.

De route naar toekomstige welvaart → nieuwspoor.

- Organisaties die geholpen hebben:

- Klankbordgroep.

- team → 60 mensen, 90 uur per week aan het werk geweest

- er staat geen hek om Nederland. Opgevallen hoe snel alles gaat. Digitalisering, energie, klimaat, demografische samenstelling onder.

- de kosten gaan oplopen: 0,5% per jaar groeien - 0,8% maar 1-1,5% nodig om in stand te houden wat wij hebben. 2% om zelfs iets te groeien.

- politiek → geen buitenaardse levens vorm → dat zijn wij!

- Rapport + investeringsvoorstellen. 30 tafels georganiseerd. overheid, kennisinstellingen, bedrijven, vertegenwoordiging.

→ 126 mld aan voorstellen. 51 projectvoorstellen. Niet "wij" rapport → co-creatie, 30 tafels, duizend mensen.

- wat is er aan de hand: grote maatschappelijke transitie → veiligheid (33 pagina's nieuwe Amerikaanse veiligheidsstrategie) → hoge energiekosten, klimaat, gebrek aan talent.

→ innovatie, arbeidsproductiviteit (20 jaar lang aan het dalen)

- 150/190 mld nodig om dit tot stand te laten komen. Niets doen → 5 jaar fors bezuinigen op zorg (infrastructuur). (0,5 zitten) over 10 jaar elk NLs huishouden 7,000 € netto minder te besteden. 2% groeien 4,000 € meer.

- afhankelijkheid → china/VS.

- China/VS echt bezig met een strategie. NL → ontwikkelings-

- hulp richting china/VS → we ontwikkelen en het wordt elken groot gemaakt.

- strategische autonomie → raar woord → strategische relevantie. if you don't have a seat @ the table you're probably on the menu.

waar strategisch relevant worden / blijven:

- digitalisering / ~~IT~~
- veiligheid / weerbaarheid
- energie / klimaattechnologie
- life sciences / biotech.

Gericht investeren. De ideeën zijn er, maar "het gaat niet gebeuren".

Randvoorwaarden → vergunningen / te veel regels.

→ talent / onderwijs / kennis

→ energie betaalbaar / betrouwbaar

→ investeringen in infra + ecosystemen.

Stikstofslot kost ons tot 2030 30 mld € omzet. 2/3 alle investeringen.

voorstellen energietransitie → niet mogelijk.

- we leggen een extra gouden laag aan bureaucratie. Omgang met
vaste termijnen, parallelle procedure / modern landbouwplan.

- talent / onderwijs: 50 mld € per jaar investering. Er zijn EU landen
waar dit het nationaal product is. Maar prestaties dalen:
Wiskunde / Natuurkunde & ingestorte grafiek. 40% minder leerstof
Wiskunde aangeboden dan 30 jaar geleden.

• → betagebreiden / reëskilling (ABN Amro) → AI-trend → veelvies /
bureaucratie. bureau → zeg niet per se bureau naar bureau.

• buitenlandse kennis migratie nodig → faciliteren.

Basis vaardigheden / kennis maken / sociale zekerheidskwaliteit aanpakken.

- betrouwbaar / betaalbare energie Netcongestie houdt 14 ⁴⁴ ~~000~~
bedrijven tegen om uit te

breiden. Grootaansluiting nodig 8-12 jaar. e-net → bestuur +
besluitlagen nodig. 3/4 industriële verduurzaming ligt stil.

10-30 mld kost het per jaar. Stroomputzen jaagt de industrie
weg → net over de grens. Co2 komt er sowieso. Basisindustrie
belangrijk in het ecosysteem. 18 projectvoorstellen → 26 mld →
de carbonisering.

- Flexibilisering energiecontracten. Gemiddeld 30% gebruik maken
van het net. Air liquide voorbeeld.

ook een roep naar optimisme → einde zelfgenoegzaamheid.

Aansluiten bij Europa → concurrentie / innovatie fondsen → 500 mld.
ook wat anders geworden.

- Europa heeft slechts 5% van de wereld's reken capaciteit

- versobering van de krachten → chemie. Ecosysteem → 96% van
elk product die

- je aanraakt zit chemie in.
- Grootste deel kan privaat gefinancierd worden.
 - hele regeerfase innovatie. Nationale investeringsbank $\rightarrow$ mag niet ten prooi vallen aan politieke opportunisten.
 - we kunnen het wel $\rightarrow$ Covid, nieuwe LNG terminal binnen enkele weken. Als de druk maar hoog genoeg is. Maar moet in cheffsack institutionaliseren.
 - Regeringscommissie $\rightarrow$ 7 jaar benoemen. Taak $\rightarrow$ interdepartementaire toekomstige welvaart. de grote nationale programma's, taal aanjagen.
 - 2 keer per jaar: investeringsberaad. vragen.
 - Stikstofslot $\rightarrow$ uitstekend rapport Remkes. Binnen 5 jaar?
 - Netcongestie $\rightarrow$ Slimmer zijn + investeren (AI).
- $\rightarrow$ Balkenende.

$\rightarrow$ wat vindt u van plan bouwenbal/jetten? Het heb gesproken $\rightarrow$ was "een goed gesprek" $\rightarrow$ urgentie wordt gevoeld. Wew? De urgentie voelen.

Klankbordgroep: Balkenende, Kiri Putten, Frans Evers (Shell), Rinko Zonnerveld (Invest NL).

project omvang ingedruende voorstellen:

26 mld Energie / klimaat technologie $\rightarrow$ 21%.

Acat map: randvoorwaarden (obstakel per domein).

Energie + klimaat:

- 67% regelgeving
- 89% vergunningen.
- 44% stikstof.
- 64% e-kosten.
- 50% talen
- 34% financiering.

18 projecten: vergroening krakers, methanol to ethanol, circulaire plastics, Nyrstar Bvdal critical minerals project, horizon, all seas SIRE, lyvalue chain NL. Nebrian battery chemicals

projectvoorstellen

- per project: waar gaat het over? strategische relevantie en maatschappelijke baten. welke koppeling met andere samenwerkings. koppeling Europa, welke randvoorwaarden relevant.
- TRL, project omvang, bron financiering.

- 10
- Nyrstar bijv. → energiekosten → financiering.
- 2 nobelprizen projecten.

All seas SMR → bouw van een Heinschalige SMR van 25 Hwe/70 MW te gebroten op land en offshore opschepen.

start 2025 → eind 2030. 241 mln. 68% privaat. 32% publiek.

BatCell Fab → bouw 1 GWh fabriek voor high density, high performance batterij cellen voor niche applicaties.

H2 value chain NL → realiseren volledig commerciële toeleveringsketen voor flexibele, industriële elektrolyse die grootschalig wqz economisch rendabel maakt zonder additionele netwerkausgroeie (maakindustrie + demonstratieprojecten voor flexibele elektrolyse technologie). Start 2026 → eind 2031. TRL → 5-8.